

HYVÄKSYTYT TEKSTIT

P8_TA(2016)0409

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva EU:n järjestelmä

Euroopan parlamentin päätöslauselma 25. lokakuuta 2016 suosituksista komissiolle demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta (2015/2254(INL))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) tehdyn sopimuksen 225 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen johdanto-osan toisen, neljännen, viidennen ja seitsemännen kappaleen,
- ottaa huomioon SEU-sopimuksen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan sekä 6, 7 ja 11 artiklan,
- ottaa huomioon SEUT-sopimuksen artiklat, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, edistämiseen ja suojelemiseen unionissa, sopimuksen 70, 258, 259, 260, 263 ja 265 artikla mukaan lukien,
- ottaa huomioon SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan ja 5 artiklan, SEUT-sopimuksen 295 artiklan sekä SEU- ja SEUT-sopimukseen liitetyn, kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa tehdyn pöytäkirjan N:o 1 ja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta tehdyn pöytäkirjan N:o 2,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,
- ottaa huomioon Euroopan neuvoston Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja erityisesti sen E artiklan,
- ottaa huomioon Kööpenhaminan kriteerit sekä unionin säännöt, jotka ehdokasvaltion on täytettävä, mikäli se haluaa liittyä unioniin, eli unionin säännösten ja erityisesti 23 ja 24 luvun,
- ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen eli Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun sekä Venetsian komission yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat ja mietinnöt,

- ottaa huomioon 25. lokakuuta 2000 annetun Euroopan neuvoston suosituksen nro R(2000)21 ja vuonna 1990 annetut oikeudellisten avustajien tehtäviä koskevat Yhdistyneiden kansakuntien perusperiaatteet, joissa valtioita kehoitetaan takaamaan oikeudellisen alan ammatin vapaus ja riippumattomuus,
- ottaa huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan,
- ottaa huomioon kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksen,
- ottaa huomioon Euroopan neuvoston hyväksymän alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan,
- ottaa huomioon Venetsian komission 106. täysistunnossaan 18. maaliskuuta 2016 hyväksymän oikeusvaltion tarkistuslistan,
- ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,
- ottaa huomioon YK:n perussopimukset ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä YK:n perussopimusten mukaisten elinten oikeuskäytännön,
- ottaa huomioon kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan YK:n yleissopimuksen,
- ottaa huomioon YK:n huhtikuussa 2008 laatiman lähestymistavan oikeusvaltion periaatteen tukemiseen,
- ottaa huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja erityisesti tavoitteen 16,
- ottaa huomioon 18. toukokuuta 2016 julkistetun unionin asioita käsittelevien parlamentaaristen elinten konferenssin COSACin 25. puolivuositteisen kertomuksen ”Developments in European Union Procedures and Practices Relevant to Parliamentary Scrutiny”,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston julkaisut ja perusoikeuksia koskevan eurooppalaisen tietojärjestelmän (EFRIS), jota ehdotettiin perusoikeuksista ja Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden tulevaisuudesta 31. joulukuuta 2013 laaditussa Euroopan perusoikeusviraston asiakirjassa ”Fundamental rights in the future of the European Union's Justice and Home Affairs”,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston 8. huhtikuuta 2016 julkaiseman lausunnon sellaisen objektiivisten perusoikeuksien indikaattorien yhdenmukaisen työkalun kehittämisestä, jolla voidaan mitata SEU-sopimuksen 2 artiklassa lueteltujen yhteisten arvojen noudattamista nykyisten tietolähteiden perusteella,
- ottaa huomioon Saksan, Tanskan, Suomen ja Alankomaiden ulkoministerien 6. maaliskuuta 2013 päivätyn kirjeen komission puheenjohtajalle,
- ottaa huomioon puheenjohtajavaltio Italian 15. marraskuuta 2014 antaman ilmoituksen oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen varmistamisesta Euroopan unionissa,

- ottaa huomioon neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden 16. joulukuuta 2014 hyväksymät päätelmät oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen varmistamisesta,
 - ottaa huomioon ensimmäisen ja toisen oikeusvaltiovuoropuhelun, jotka käytiin Luxemburgin ja Alankomaiden toimiessa neuvoston puheenjohtajina 17. marraskuuta 2015 ja 24. toukokuuta 2016,
 - ottaa huomioon 19. joulukuuta 2014 annetut neuvoston suuntaviivat menettelyvaiheista perusoikeuksien kunnioittamisen tarkistamiseksi neuvoston valmisteluelimissä,
 - ottaa huomioon 19. lokakuuta 2010 annetun komission tiedonannon ”Euroopan unionin strategia perusoikeuskirjan panemiseksi tehokkaasti täytäntöön”,
 - ottaa huomioon toimintaohjeista perusoikeuksien huomioimiseksi komission vaikutustenarvioinneissa 6. toukokuuta 2011 laaditun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments”,
 - ottaa huomioon komission nykyiset seurantamekanismit ja säännölliset arviointivälineet, kuten yhteistyö- ja seurantamekanismin, oikeusalan tulostaulun, korruptiontorjuntaakertomukset ja tiedotusvälineiden seurantajärjestelmän,
 - ottaa huomioon perusoikeustilannetta koskevan komission vuotuisen keskustelutilaisuuden,
 - ottaa huomioon 11. maaliskuuta 2014 annetun komission tiedonannon ”Uusi EU:n toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi” (COM(2014)0158),
 - ottaa huomioon 13. huhtikuuta 2016 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen paremmasta lainsäädännöstä,
 - ottaa huomioon 1. lokakuuta 2009 laaditut Euroopan neuvoston hyvät käytänteet kansalaisyhteiskunnan osallistumiseksi päätöksentekoprosessiin,
 - ottaa huomioon EU:n oikeusalan tulostaulun 2016 ja 15. heinäkuuta 2016 laaditun komission kertomuksen ”Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisen valvonta – Vuosikertomus 2015”,
 - ottaa huomioon Euroopan parlamentin Euroopan tason lisäarvoyksikön huhtikuussa 2016 tekemän arvioinnin demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevasta EU:n järjestelmästä,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 46 ja 52 artiklan,
 - ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan mietinnön ja perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnan lausunnon (A8-0283/2016),
- A. toteaa, että unioni perustuu arvoihin, jotka koskevat ihmisarvon, vapauden, demokratian, tasa-arvon, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamista, mukaan lukien vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet, ja jotka on sisällytetty sen

peruseriaatteisiin ja -tavoitteisiin SEU-sopimuksen ensimmäisissä artikloissa ja unionin jäsenyysehdoissa;

- B. katsoo, että unionin toimielinten ja elinten sekä jäsenvaltioiden olisi täytettävä velvollisuutensa ja oltava esimerkkinä sekä siirryttävä kohti yhteistä käytäntöä oikeusvaltioperiaatteen määrittelemisessä yleismaailmallisena arvona, niin että kaikki asianosaiset soveltavat sitä tasapuolisesti 28 jäsenvaltiossa ja unionin toimielimissä, koska näiden periaatteiden täysimääräinen kunnioittaminen ja edistäminen ovat olennainen edellytys koko EU:n yhdentymisen oikeutuksen kannalta sekä kansalaisten EU:ta kohtaan tuntemaan luottamuksen kehittämisen perusedellytys;
- C. katsoo, että 18. joulukuuta 2014 annetun Euroopan unionin tuomioistuimen lausunnon 2/13¹ ja asiaan liittyvän oikeuskäytännön mukaisesti perusoikeuskirjassa tunnustetut perusoikeudet sijoittuvat unionin oikeudellisen rakenteen ytimeen, ja niiden kunnioittaminen on unionin säädösten lainmukaisuuden edellytys, minkä vuoksi näiden oikeuksien vastaiset toimet eivät ole hyväksyttäviä unionissa;
- D. toteaa, että SEU-sopimuksen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan mukaan unionilla on mahdollisuus toimia suojatakseen ”perustuslaillista ydintään” ja sen perustana olevia arvojaan;
- E. katsoo, että oikeusvaltioperiaate on eurooppalaisen liberaalin demokratian selkäranka ja yksi unionin peruseriaatteista, jotka johtuvat kaikkien jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä;
- F. toteaa, että kaikkien jäsenvaltioiden, unionin toimielinten, elinten ja laitosten ja ehdokasvaltioiden on kunnioitettava, suojeltava ja edistettävä näitä periaatteita ja arvoja ja niitä sitoo vilpittömän yhteistyön velvoite;
- G. ottaa huomioon, että muun muassa SEU- ja SEUT-sopimukseen liitetyn pöytäkirjan N:o 24 Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta, neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS² johdanto-osan 10 kappaleen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön (M.S.S. v. Belgia ja Kreikka, tuomio 21. tammikuuta 2011) ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön (N.S. ja M.E., tuomio 21. joulukuuta 2011³ ja Aranyosi ja Căldăraru, tuomio 5. huhtikuuta 2016⁴) mukaan jäsenvaltiot ja kansalliset tuomioistuimet ovat velvoitettuja pidättymään unionin oikeuden täytäntöönpanosta muihin jäsenvaltioihin nähden, jos on olemassa selvä vaara, että kyseiset muut jäsenvaltiot loukkaavat vakavasti oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia, tai jos ne loukkaavat vakavasti ja jatkuvasti oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia;
- H. toteaa, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen unionissa on perusoikeuksien suojelun sekä kaikkien perussopimuksissa määrättyjen ja kansainvälisessä oikeudessa vahvistettujen oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumisen ehdoton edellytys ja vastavuoroisen tunnustamisen ja luottamuksen ennakkoehto sekä keskeinen tekijä sisämarkkinoiden, kasvun ja työllisyyden, syrjinnän torjumisen, sosiaalisen

¹ ECLI:EU:C:2014:2454.

² Neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1).

³ ECLI:EU:C:2011:865.

⁴ ECLI:EU:C:2016:198.

osallisuuden, poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön, Schengen-alueen sekä turvapaikka- ja muuttoliikepolitiikan kaltaisilla politiikanaloilla, ja sen vuoksi oikeusvaltion, demokraattisen hallinnon ja perusoikeuksien rapautuminen on vakava uhka unionin vakaudelle, rahaliitolle sekä yhteiselle vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueelle ja unionin hyvinvoinnille;

- I. ottaa huomioon, että tapa, jolla oikeusvaltioperiaatetta toteutetaan jäsenvaltioissa, on keskeisessä asemassa, jotta voidaan varmistaa jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus ja luottamus niiden oikeusjärjestelmiin, ja sen vuoksi on ensisijaisen tärkeää toteuttaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, jolla ei ole sisärajoja;
- J. ottaa huomioon, että unioni perustuu keskeisiin yhteisiin arvoihin ja periaatteisiin, ja toteaa, että näiden demokratiaa ylläpitävien ja perusoikeuksien suojelun varmistavien keskeisten arvojen ja periaatteiden määrittäminen on elävä ja jatkuva prosessi, ja vaikka nämä arvot ja periaatteet voivatkin kehittyä ajan mittaan, niitä on suojeltava ja niiden olisi muodostettava poliittisten päätösten perusta poliittisista enemmistöistä riippumatta ja kestävä tilapäisiä muutoksia, minkä vuoksi riippumaton ja puolueeton oikeuslaitos, joka vastaa niiden tulkinnasta, on keskeisessä asemassa;
- K. toteaa, että unionin kansalaiset ja asukkaat eivät aina ole riittävän tietoisia kaikista oikeuksistaan EU:n kansalaisina; katsoo, että heidän olisi voitava yhdessä muovata unionin keskeisiä arvoja ja periaatteita ja erityisesti omaksuttava ne;
- L. toteaa, että SEU-sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti unioni kunnioittaa jäsenvaltioiden tasa-arvoa perussopimuksia sovellettaessa, ja katsoo, että kulttuurisen monimuotoisuuden ja kansallisten perinteiden kunnioittaminen jäsenvaltioiden sisällä ja välillä ei saisi estää demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien yhdenmukaista ja korkeatasoista suojelua kaikkialla unionissa; toteaa, että yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon periaate on yleismaailmallinen periaate, joka on kaiken unionin politiikan ja toiminnan punainen lanka;
- M. toteaa, että oikeusvaltion sekä tehokkaiden ja riippumattomien oikeusjärjestelmien takaaminen on keskeisessä asemassa luotaessa myönteinen poliittinen ympäristö, jolla voidaan palauttaa yleisön luottamus toimielimiin, ja siten myös investointien edistämisen, sääntelyn ennustettavuuden lisäämisen sekä kestävä kasvun kannalta;
- N. toteaa, että jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien tehokkuuden parantaminen on yksi oikeusvaltioperiaatteen keskeisistä osatekijöistä ja erittäin tärkeä yhdenvertaisen kohtelun, hallinnollisten väärinkäytösten vuoksi määrättävien seuraamusten ja mielivaltaisuuden torjumisen kannalta ja että komissio katsoo sen olevan olennaisen tärkeä eurooppalaisen ohjausjakson eli talouspolitiikan unionin tason koordinoinnin vuotuisen syklin rakenteellisten uudistusten kannalta; toteaa, että oikeudellisen alan ammatin riippumattomuus on yksi vapaan ja demokraattisen yhteiskunnan kulmakivistä;
- O. ottaa huomioon, että YK:n pääsihteerin YK:n lähestymistapaa oikeusvaltion vakiinnuttamista varten myönnettyyn tukeen koskevassa ohjeasiakirjassa ”UN Approach to the Rule of Law Assistance” suositetaan, että oikeusvaltion olisi sisällettävä julkinen yhteiskunta ja kansalaisyhteiskunta, jotka vahvistavat osaltaan oikeusvaltioperiaatetta ja tekevät julkiset viranomaiset ja elimet vastuuvollisiksi;

- P. panee merkille, että Euroopan parlamentin tutkimuspalvelun tutkimuksessa Euroopan yhdentymisen toteutumattomuuden kustannuksista järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption alalla arvioidaan, että unionin nykyisten valvontamekanismien, kuten yhteistyö- ja seurantamekanismin, oikeusalan tulostaulun ja korruptiontorjuntakertomusten, yhdistäminen laajempaan oikeusvaltion valvontakehykseen toisi vuosittain 70 miljardin euron kustannussäästöt;
- Q. katsoo, että unionin demokraattisella ja oikeudellisella hallinnalla ei ole yhtä vakaata sääntelypohjaa kuin sen talouden hallinnalla, koska unionissa ei pyritä yhtä tinkimättömästi ja painokkaasti varmistamaan sen keskeisten arvojen kunnioittamista kuin talous- ja finanssialan sääntöjen asianmukaista täytäntöönpanoa;
- R. toteaa, että jos ehdokasvaltio ei täytä vaadittuja vaatimuksia, arvoja ja demokraattisia periaatteita, sen liittyminen unioniin viivästyy, kunnes se täyttää kokonaisuudessaan kyseiset vaatimukset, mutta jos jäsenvaltio tai unionin toimielin ei täytä samoja vaatimuksia, siitä ei käytännössä seuraa juuri mitään;
- S. ottaa huomioon, että ehdokasvaltioille Kööpenhaminan kriteerien perusteella asetettuja velvoitteita sovelletaan edelleen jäsenvaltioihin unioniin liittymisen jälkeen SEU-sopimuksen 2 artiklan ja SEU-sopimuksen 4 artiklassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen nojalla, ja katsoo, että paitsi uusia myös jäsenvaltioita pitäisi siksi arvioida säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa niiden lainsäädännön ja käytäntöjen edelleen täyttävän kyseiset kriteerit ja olevan unionin perustana olevien yhteisten arvojen mukaisia;
- T. ottaa huomioon, että noin kahdeksan prosenttia unionin kansalaisista kuuluu johonkin kansalliseen vähemmistöön ja noin 10 prosenttia puhuu alueellista kieltä tai vähemmistökieltä; ottaa huomioon, että ei ole olemassa unionin oikeudellista kehystä, jolla taattaisiin heidän oikeutensa vähemmistönä; katsoo, että on erittäin tärkeää luoda vaikuttava mekanismi heidän oikeuksiensa seuraamiseksi unionissa; katsoo, että vähemmistöjen suojelemisen ja syrjinnän vastaisten toimien välillä vallitsee ero; katsoo, että yhdenvertainen kohtelu on kaikkien kansalaisten perusoikeus, ei etuoikeus;
- U. katsoo, että sisäisen ja ulkoisen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan politiikan johdonmukaisuus ja yhtenevyys on unionin uskottavuuden kannalta keskeisessä asemassa;
- V. huomauttaa, että on vain vähän välineitä, joiden avulla voidaan varmistaa, että unionin toimielinten lainsäädäntöä ja täytäntöönpanoa koskevat päätökset ovat unionin keskeisten periaatteiden ja arvojen mukaisia;
- W. toteaa, että unionin tuomioistuin on äskettäin antanut useita tuomioita, joilla mitätöidään tietty unionin säädös, komission päätöksiä tai lainsäädäntökäytäntöjä, koska ne rikkovat perusoikeuskirjaa tai perussopimusten mukaisia periaatteita avoimuudesta ja oikeudesta tutustua asiakirjoihin, mutta monissa tapauksissa unionin toimielimet eivät ole täysin noudattaneet tuomioiden kirjainta ja henkeä;
- X. toteaa, että SEU-sopimuksen 6 artiklan 2 kohta velvoittaa unionin liittymään Euroopan ihmisoikeussopimukseen;
- Y. katsoo, että moniarvoisen demokratian edistäminen ja suojeleminen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, oikeusvaltio, poliittinen ja oikeudellinen yhteistyö,

sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja kulttuurien väliset yhteydet ovat Euroopan neuvoston ja unionin välisen yhteistyön ytimessä;

- Z. toteaa, että neuvosto ja komissio ovat tunnustaneet, että tarvitaan entistä tehokkaampia ja sitovia mekanismeja, jotta voidaan taata perussopimusten periaatteiden ja arvojen täysimääräinen soveltaminen, ja ne on toteutettu ottamalla käyttöön neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelu ja komission oikeusvaltiota koskevat EU:n puitteet, joilla vahvistetaan oikeusvaltioperiaatetta sekä tehostetaan;
- AA. toteaa, että unionilla on käytettävissään monia välineitä ja menettelyjä, joilla taataan perussopimusten periaatteiden ja arvojen täysimääräinen ja asianmukainen soveltaminen, mutta unionin toimielimet eivät ole reagoineet tilanteeseen nopeasti ja tehokkaasti; toteaa, että olemassa olevat välineet olisi pantava täytäntöön ja niitä olisi arvioitava ja täydennettävä oikeusvaltiota koskevan mekanismin kehityksessä, jotta ne olisivat tarkoituksenmukaisia ja tuloksellisia eikä niitä pidettäisi poliittisesti motivoituina tai mielivaltaisina ja epäoikeudenmukaisesti tiettyihin maihin kohdistuvina;
- AB. toteaa, että sellaisten unionin tuomioistuimen tuomioiden määrä, joissa viitataan peruskirjaan, nousi 43:sta vuonna 2011 aina 210:een vuonna 2014;
- AC. toteaa, että toimielinten ja jäsenvaltioiden yhdenmukaisuus demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien noudattamisessa tuo ilmeisiä etuja ja se esimerkiksi vähentää oikeusmenettelyjen kustannuksia, selkiyttää unionin kansalaisten ja heidän oikeuksiensa tilannetta ja lisää jäsenvaltioiden varmuutta täytäntöönpanon yhteydessä;
- AD. toteaa, että joidenkin jäsenvaltioiden hallitukset kiistävät, että unionin periaatteiden ja arvojen noudattaminen on perussopimuksen velvoite tai että unionilla on toimivalta vaatia niiden noudattamista;
- AE. toteaa, että tilanteissa, joissa jäsenvaltio ei enää takaa demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittamista, tai oikeusvaltioperiaatteen loukkaamiseen liittyvissä tapauksissa unionin ja sen jäsenvaltioiden on suojeltava lainkäyttöalueellaan perussopimusten loukkaamattomuutta ja soveltamista sekä kaikkien oikeuksia;
- AF. ottaa huomioon, että kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli demokratian rakentamisessa ja vahvistamisessa, seurannassa ja valtion vallan rajoittamisessa sekä hyvän hallintotavan, läpinäkyvyyden, tuloksellisuuden, avoimuuden, vastaanottavaisuuden ja vastuuvollisuuden edistämässä;
- AG. katsoo, että toissijaisuusperiaatteen ei saa vedota sellaisten unionin toimenpiteiden torjumiseksi, joilla varmistetaan perussopimusten periaatteiden ja arvojen kunnioittaminen jäsenvaltioissa;
- AH. katsoo, että unionin toiminta, jolla varmistetaan, että jäsenvaltiot ja toimielimet kunnioittavat unionin perustana olevia arvoja, joista unionin kansalaisten oikeudet juontavat juurensa, on ehdoton edellytys Euroopan yhdentymisprosessiin liittymiseksi;
- AI. toteaa, että käynnissä oleva Euroopan yhdentymisprosessi ja viimeaikaiset tapahtumat joissakin jäsenvaltioissa ovat osoittaneet, että oikeusvaltioperiaatteen ja perusarvojen huomiotta jättämistä ei estetä asianmukaisesti, ja katsoo, että olemassa olevia mekanismeja on tarkistettava ja yhdenmukaistettava ja on kehitettävä tehokas

mekanismi, jolla voidaan korjata jäljellä olevat puutteet ja varmistaa perussopimusten periaatteiden ja arvojen kunnioittaminen, suojelu ja edistäminen kaikkialla unionissa;

- AJ. katsoo, että olisi tehtävä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin sopimus ja että kyseisen sopimuksen olisi perustuttava näyttöön, sen olisi oltava objektiivinen ja riippumaton ulkoisista vaikutuksista, erityisesti poliittisesta vaikutusvallasta, syrjimätön ja tasapuolisen tarkastelun mahdollistava, siinä olisi noudatettava toissijaisuus-, tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteita, sen olisi sovellettava sekä jäsenvaltioihin että unionin toimielimiin, ja sen olisi perustuttava asteittaiseen toimintamalliin, johon sisältyy sekä ennaltaehkäisevä että korjaava osa;
- AK. katsoo, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin sopimuksen avulla olisi pyrittävä tarjoamaan yksi johdonmukainen kehys, joka perustuu nykyisten välineiden ja mekanismien käyttöön ja jolla poistetaan vielä jäljellä olevat puutteet;
- AL. katsoo, ettei demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin sopimuksen tekeminen estä SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 ja 2 kohdan suoraa soveltamista;
1. suosittaa, että perussopimusten mahdolliseen muuttamiseen asti otetaan käyttöön demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin järjestelmä, jonka osapuolia olisivat kaikki asianosaiset sidosryhmät, ja pyytää sen vuoksi komissiota tekemään syyskuuhun 2017 mennessä SEUT-sopimuksen 295 artiklan perusteella ehdotuksen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaksi unionin sopimukseksi toimielinten välisenä sopimuksena, jossa määrätään järjestyistä, joilla helpotetaan unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä SEU-sopimuksen 7 artiklan puitteissa, jolla yhtenäistetään, yhdenmukaistetaan ja täydennetään nykyisiä mekanismeja liitteessä esitettyjen yksityiskohtaisten suositusten mukaisesti ja johon sisällytetään mahdollisuus, että kaikki unionin toimielimet voivat halutessaan liittyä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaan unionin sopimukseen;
 2. kehottaa komissiota aloittamaan merkityksellisen vuoropuhelun kansalaisyhteiskunnan kanssa ja varmistamaan, että sen panos ja rooli otetaan huomioon ehdotuksessa toimielinten väliseksi sopimukseksi;
 3. suosittaa erityisesti, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaan unionin sopimukseen sisällytetään ennaltaehkäiseviä ja korjaavia osia ja että sitä sovelletaan yhdenvertaisesti kaikkiin jäsenvaltioihin sekä unionin kolmeen tärkeimpään toimielimeen toissijaisuus-, tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteita noudattaen;
 4. katsoo, että vaikka demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin sopimuksen päätarkoituksena olisi ehkäistä ja korjata unionin arvojen loukkauksia, siihen olisi sisällytettävä myös tehokkaina pelotteina toimivia mahdollisia seuraamuksia;
 5. katsoo, että perusoikeusviraston päätelmät ja lausunnot sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ovat hyvä perusta SEU-sopimuksen 2 artiklan ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen oikeuksien soveltamisalan tulkinnalle;
 6. muistuttaa, että komissio on perussopimusten valvojana velvollinen seuraamaan ja arvioimaan unionin lainsäädännön asianmukaista täytäntöönpanoa ja sitä, että

jäsenvaltiot ja kaikki unionin toimielimet ja elimet kunnioittavat perussopimukseen perustuvia periaatteita ja tavoitteita; suosittaa siksi ottamaan tämän komission tehtävän huomioon, kun arvioidaan demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamista komissiossa asiaa koskevan toimintapoliittisen syklin puitteissa;

7. kehottaa komissiota yhdistämään vuodesta 2018 alkaen sen asiaankuuluvat aihekohtaiset vuosikertomukset sekä nykyisten seurantamekanismien ja säännöllisten arviointivälineiden tuottamat tulokset ja esittämään kaikki samana päivänä edistäen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaa toimintapoliittista sykliä;
8. pitää tärkeänä, että edistetään jatkuvaa vuoropuhelua ja pyritään vahvempaan unionin ja jäsenvaltioiden väliseen yhteisymmärrykseen demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi, jotta voidaan turvata perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa vahvistetut yhteiset arvot täysin avoimesti ja objektiivisesti; on vakuuttunut siitä, ettei perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien ja arvojen noudattamisessa voida tehdä kompromisseja;
9. korostaa, että Euroopan parlamentilla ja kansallisilla parlamenteilla olisi oltava tärkeä rooli SEU-sopimuksen 2 artiklan mukaisten unionin yhteisten arvojen edistämisen mittaamisessa ja niiden noudattamisen valvomisessa; toteaa, että Euroopan parlamentilla on tärkeä rooli jatkuvan ja tarpeellisen keskustelun ylläpitämisessä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin yhteisen konsensuksen rajoissa yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset huomioon ottaen; katsoo, että näiden arvojen ja periaatteiden noudattamisen on perustuttava myös perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien noudattamisen tehokkaaseen valvontaan;
10. suosittaa, että kansalaisyhteiskunta otetaan mukaan kaikkiin parlamenttien välisiin keskusteluihin, jotka koskevat demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia, ja katsoo, että kansalaisten osallistuminen ja kansalaisyhteiskunnan vahvuus otetaan huomioon demokratiaa koskevana indikaattorina;
11. kehottaa komissiota esittämään kesäkuuhun 2017 mennessä uuden sopimusluonnoksen unionin liittymisestä Euroopan ihmisoikeussopimukseen SEU-sopimuksen 6 artiklan mukaisen velvoitteen täyttämiseksi ja ottamaan huomioon unionin tuomioistuimen lausunnon 2/13; kehottaa lisäksi Euroopan neuvostoa avaamaan Euroopan sosiaalisen peruskirjan allekirjoittamista varten kolmansille osapuolille, jotta komissio voi aloittaa neuvottelut, jotka koskevat unionin liittymistä siihen;
12. kehottaa Euroopan oikeusasiamiestä yhteiskunnan näkemykset huomioon ottaen korostamaan ja vahvistamaan erityisessä luvussa osana vuosikertomustaan tapauksia, suosituksia ja päätöksiä, jotka liittyvät kansalaisten perusoikeuksiin samoin kuin demokratia- ja oikeusvaltioperiaatteisiin; kehottaa komissiota analysoimaan kyseisiä erityissuosituksia;
13. kehottaa komissiota ryhtymään toimenpiteisiin varmistukseksi perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesti yleisen oikeusavun antamisen yksittäisille henkilöille ja organisaatioille oikeudenkäynneissä, jotka liittyvät kansallisten hallitusten tai unionin toimielinten tekemiin demokratian, oikeusvaltion tai perusoikeuksien loukkauksiin, ja tarvittaessa täydentämään kansallisia järjestelmiä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen oikeudesta oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä;

14. suhtautuu myönteisesti unionin tuomioistuimen uudistukseen, jossa on tarkoitus asteittain lisätä tuomioistuimen tuomarien lukumäärää työtaakan hoitamiseksi ja menettelyjen nopeuttamiseksi;
15. suosittaa, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä toimielinten välisen sopimuksen mukainen asiantuntijapaneeli toteuttaa unionin tason oikeussuojan saatavuutta koskevan arvion, joka koskee myös sellaisia näkökohtia kuin tuomioistuinten ja tuomarien riippumattomuus ja puolueettomuus, riippumaton oikeusalan ammatti, oikeusasemaa koskevat säännöt, oikeuskäsittelyn kesto ja kustannukset, oikeusapujärjestelmän tarkoituksenmukaisuus ja vaikuttavuus sekä sen edellyttämien varojen olemassaolo, tuomioistuinten päätösten täytäntöönpano, oikeudellisen valvonnan laajuus sekä kansalaisten käytettävissä olevat muutoksenhakekeinot ja rajat ylittävät kollektiiviset muutoksenhakekeinot; katsoo näin ollen, että on keskityttävä SEUT-sopimuksen 298 artiklan 1 kohtaan ja unionin kansalaisten oikeuteen avoimeen, tehokkaaseen ja riippumattomuuteen eurooppalaiseen hallintoon;
16. kehottaa komissiota kehittämään ja toteuttamaan yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa tiedotuskampanjan, jotta unionin kansalaiset ja asukkaat voivat käyttää täysimääräisesti perussopimuksista ja perusoikeuskirjasta johtuvia oikeuksiaan (esimerkiksi sananvapaus, kokoontumisvapaus ja äänioikeus) ja jotta voidaan antaa tietoa kansalaisten oikeudesta oikeudelliseen muutoksenhakuun ja oikeuskäsittelymahdollisuuksista tapauksissa, joissa kansalliset hallitukset tai unionin toimielimet loukkaavat demokratiaa, oikeusvaltiota tai perusoikeuksia;
17. kehottaa perustamaan demokratarahaston sellaista varoja myöntävää järjestöä varten, joka tukee paikallisia edustajia, jotka edistävät demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia EU:ssa;
18. huomauttaa, että jos unioni sisällyttää kansainvälisiin sopimuksiinsa ihmisoikeuksien suojelua ja edistämistä koskevia vaatimuksia, sen on myös varmistettava, että toimielimet ja kaikki jäsenvaltiot noudattavat oikeusvaltioperiaatetta ja kunnioittavat perusoikeuksia;
19. suosittaa lisäksi, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaan unionin sopimukseen sisällytetään säännöllinen seuranta, joka koskee jäsenvaltioiden ja unionin ratifioimien kansainvälisten sopimusten yhdenmukaisuutta unionin primaari- ja sekundaarilainsäädännön kanssa;
20. katsoo lisäksi, että jos tulevaisuudessa harkitaan perussopimusten tarkistamista, olisi kiinnitettävä huomiota seuraaviin muutoksiin:
 - SEU-sopimuksen 2 artiklasta ja perusoikeuskirjasta tehdään oikeusperusta lainsäädännöllisille toimille, jotka hyväksytään tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen;
 - kansallisille tuomioistuimille annetaan SEU-sopimuksen 2 artiklan ja perusoikeuskirjan mukaisesti mahdollisuus saattaa jäsenvaltioiden toimien lainmukaisuutta koskevat asiat unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi;
 - tarkistetaan 7 artiklaa, jotta jäsenvaltioille määrätyt seuraamukset olisivat merkityksellisiä ja sovellettavissa, ja täsmennetään oikeuksia (neuvostossa

toimitettavaa äänestystä koskevan oikeuden ohella), jotka voidaan evätä loukkauksiin syyllistyneiltä jäsenvaltioilta, esimerkiksi taloudelliset seuraamukset tai unionin rahoituksen keskeyttäminen;

- sallitaan se, että kolmasosa Euroopan parlamentin jäsenistä voisi saattaa unionin lainsäädännön unionin tuomioistuimen tarkasteltavaksi sen hyväksymisen jälkeen ja ennen sen täytäntöönpanoa;
 - annetaan luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille, joihin jokin toiminta vaikuttaa suoraan ja erikseen, mahdollisuus nostaa kanne unionin tuomioistuimessa unionin toimielinten tai jonkin jäsenvaltion syyllistyttyä väitetysti perusoikeuskirjan loukkauksiin tarkistamalla SEUT-sopimuksen 258 ja 259 artiklaa;
 - poistetaan perusoikeuskirjan 51 artikla ja muutetaan perusoikeuskirja oikeuksia koskevaksi unionin laiksi;
 - tarkastellaan uudelleen yksimielisyysvaatimusta aloilla, jotka koskevat perusoikeuksien, kuten yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon, kunnioittamista, suojelua ja edistämistä;
21. vahvistaa, että suosituksissa kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan toissijaisuusperiaatetta;
22. katsoo, että pyydettyjen ehdotusten mahdolliset rahoitusvaikutukset unionin talousarvioon olisi katettava nykyisillä talousarviomäärärahoilla; korostaa, että näiden ehdotusten hyväksyminen ja toteuttaminen voisi tuoda unionille, sen jäsenvaltioille ja kansalaisille merkittävää kustannusten ja ajan säästöä, se voisi lisätä luottamusta unionin ja jäsenvaltioiden päätöksiä ja toimia kohtaan sekä edistää niiden vastavuoroista tunnustamista ja olla näin hyödyllistä sekä yhteiskunnallisessa että taloudellisessa mielessä;
23. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman ja liitteenä olevat yksityiskohtaiset suositukset komissiolle ja neuvostolle sekä jäsenvaltioiden parlamenteille ja hallituksille ja alueiden komitealle jaettavaksi kansallista tasoa alemmille parlamenteille ja neuvostoille.

Yksityiskohtaiset suositukset luonnokseksi toimielinten väliseksi sopimukseksi demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien tilan valvonta- ja seurantamenettelyjä koskevista järjestelyistä jäsenvaltioissa ja unionin toimielimissä

LUONNOS TOIMIELINTEN VÄLISEKSI SOPIMUKSEKSI

EUROOPAN UNIONIN SOPIMUS DEMOKRATIASTA, OIKEUSVALTIOSTA JA PERUSOIKEUKSISTA

Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen johdanto-osan toisen, neljännen, viidennen ja seitsemännen kappaleen,

ottavat huomioon erityisesti SEU-sopimuksen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan sekä 6, 7 ja 11 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) artikkelit, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, edistämiseen ja suojelemiseen unionissa, sopimuksen 70, 258, 259, 260, 263 ja 265 artikla mukaan lukien,

ottavat huomioon SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan ja 5 artiklan, SEUT-sopimuksen 295 artiklan sekä SEU- ja SEUT-sopimukseen liitetyn, kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa tehdyn pöytäkirjan N:o 1 ja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta tehdyn pöytäkirjan N:o 2,

ottavat huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

ottavat huomioon Euroopan neuvoston Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja erityisesti sen syrjäntäkieltoa koskevan E artiklan,

ottavat huomioon Kööpenhaminan kriteerit sekä unionin säännöt, jotka ehdokasvaltion on täytettävä, mikäli se haluaa liittyä unioniin, eli unionin säännösten ja erityisesti 23 ja 24 luvun,

ottavat huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen eli Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun sekä Venetsian komission yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat ja mietinnöt,

ottavat huomioon Venetsian komission 106. täysistunnossaan 18. maaliskuuta 2016 hyväksymän oikeusvaltion tarkistuslistan,

ottavat huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan,

ottavat huomioon kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksen,

ottavat huomioon Euroopan neuvoston hyväksymän alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan,

ottavat huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

ottavat huomioon YK:n perussopimukset ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä YK:n perussopimusten mukaisten elinten oikeuskäytännön,

ottavat huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston julkaisut ja perusoikeuksia koskevan eurooppalaisen tietojärjestelmän (EFRIS), jota ehdotettiin perusoikeuksista ja Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden tulevaisuudesta 31. joulukuuta 2013 laaditussa Euroopan perusoikeusviraston asiakirjassa ”Fundamental rights in the future of the European Union's Justice and Home Affairs”,

ottavat huomioon YK:n huhtikuussa 2008 laatiman lähestymistavan oikeusvaltion periaatteen tukemiseen,

ottavat huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja erityisesti tavoitteen 16,

ottavat huomioon 18. toukokuuta 2016 julkistetun unionin asioita käsittelevien parlamentaaristen elinten konferenssin COSACin 25. puolivuositaisen kertomuksen ”Developments in European Union Procedures and Practices Relevant to Parliamentary Scrutiny”,

ottavat huomioon Saksan, Tanskan, Suomen ja Alankomaiden ulkoministerien 6. maaliskuuta 2013 päivätyyn kirjeen komission puheenjohtajalle,

ottavat huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston 8. huhtikuuta 2016 julkaiseman lausunnon sellaisen objektiivisten perusoikeuksien indikaattorien yhdenmisen työkalun kehittämisestä, jolla voidaan mitata SEU-sopimuksen 2 artiklassa lueteltujen yhteisten arvojen noudattamista nykyisten tietolähteiden perusteella,

ottavat huomioon puheenjohtajavaltio Italian 15. marraskuuta 2014 antaman ilmoituksen oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen varmistamisesta Euroopan unionissa,

ottavat huomioon neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden 16. joulukuuta 2014 hyväksymät päätelmät oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen varmistamisesta,

ottavat huomioon 19. joulukuuta 2014 annetut neuvoston suuntaviivat menettelyvaiheista perusoikeuksien kunnioittamisen tarkistamiseksi neuvoston valmisteluelimissä,

ottavat huomioon ensimmäisen ja toisen oikeusvaltiovuoropuhelun, jotka käytiin Luxemburgin ja Alankomaiden toimiessa neuvoston puheenjohtajina 17. marraskuuta 2015 ja 24. toukokuuta 2016,

ottavat huomioon komission nykyiset seurantamekanismit ja säännölliset arviointivälineet, kuten yhteistyö- ja seurantamekanismin, oikeusalan tulostaulukon, korruptiontorjuntakertomukset ja tiedotusvälineiden seurantajärjestelmän,

ottavat huomioon 19. lokakuuta 2010 annetun komission tiedonannon ”Euroopan unionin strategia perusoikeuskirjan panemiseksi tehokkaasti täytäntöön”,

ottavat huomioon toimintaohjeista perusoikeuksien huomioimiseksi komission vaikutustenarvioinneissa 6. toukokuuta 2011 laaditun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments”,

ottavat huomioon 19. maaliskuuta 2014 annetun komission tiedonannon ”Uusi EU:n toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi”,

ottavat huomioon perusoikeuksia koskevan komission vuosiseminaarin,

ottavat huomioon 13. huhtikuuta 2016 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen paremmasta lainsäädännöstä,

ottavat huomioon 27. helmikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa (2012)¹,

ottavat huomioon 8. syyskuuta 2015 annetun Euroopan parlamentin päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa (2013–2014)²,

- (1) katsovat, että tarvitaan demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin liittyvä mekanismi, joka on objektiivinen, puolueeton ja todisteisiin perustuva ja jota sovelletaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä ja joka sisältää sekä ennaltaehkäisevän että korjaavan osan;
- (2) katsovat, että tällaisen mekanismin päätavoitteena olisi oltava demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien loukkausten ja noudattamatta jättämisen estäminen niin, että samalla tarjotaan tarvittavat työkalut, joiden avulla SEU-sopimuksen 7 artiklan ennaltaehkäisevä ja korjaava osa sekä muut perussopimuksissa säädettyt välineet voidaan toteuttaa käytännössä;
- (3) katsovat, että olisi vältettävä tarpeetonta uusien rakenteiden luomista tai päällekkäisyyttä ja asetettava etusijalle nykyisten välineiden integrointi ja sisällyttäminen järjestelmään;
- (4) katsovat, ettei demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevien määritelmien, vaatimusten ja vertailuindikaattorien määrittelyssä ole kyse vain yhdestä ainoasta päätöksestä, vaan se on pikemminkin pysyvä ja interaktiivinen prosessi, joka perustuu laajaan julkiseen keskusteluun ja kuulemiseen, säännölliseen tarkasteluun sekä parhaiden käytäntöjen jakamiseen;
- (5) katsovat, että vain sellainen mekanismi voi olla tehokas, jolla on unionin kansalaisten laaja tuki ja joka antaa heille mahdollisuuden menettelyn omistajuuteen;
- (6) katsovat, että jäsenvaltiot ovat pääosin vastuussa yhteisten vaatimusten noudattamisesta, mutta kun ne eivät tee niin, unionin velvollisuutena on puuttua asiaan suojellakseen perustuslaillista ydintään ja varmistaakseen, että SEU-sopimuksen 2 artiklassa ja perusoikeuskirjassa vahvistetut arvot taataan kaikille unionin kansalaisille ja asukkaille unionin koko alueella;

¹ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2014)0173.

² Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2015)0286.

- (7) katsovat, että kaikkien hallinnon tasojen on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä toimivaltansa ja velvollisuuksiensa perusteella, jotta mahdolliset järjestelmätason uhat oikeusvaltiolle voidaan havaita jo varhaisessa vaiheessa ja jotta voidaan parantaa oikeusvaltioperiaatteen suojelua;
- (8) toteavat, että on olemassa useita välineitä, joiden avulla voidaan käsitellä vaaraa unionin arvojen vakavasta loukkauksesta, mutta on kehitettävä selkeät ja puolueettomat vertailuarvot, jotta nämä välineet ovat tarpeeksi tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä estääkseen oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien loukkaukset; toteaa, että unionilla ei ole oikeudellisesti sitovaa järjestelmää, jonka avulla voitaisiin valvoa säännöllisesti unionin arvojen ja perusoikeuksien noudattamista jäsenvaltioissa ja unionin toimielimissä;
- (9) toteaa, että SEUT-sopimuksen 295 artiklan mukaisesti tässä toimielinten välisessä sopimuksessa määrätään ainoastaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission välisen yhteistyön helpottamisesta ja että SEU-sopimuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti kyseisten toimielinten on toimittava niille perussopimuksissa annettujen valtuuksien rajoissa ja niissä määrättyjen menettelyjen, edellytysten ja tavoitteiden mukaisesti; toteaa, että tämä toimielinten välinen sopimus ei vaikuta unionin lainsäädännön autenttista tulkintaa koskeviin unionin tuomioistuimen erioikeuksiin,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

Unionin keskeiset arvot ja perusperiaatteet, jotka ovat demokratia, oikeusvaltio ja perusoikeudet, vahvistetaan koko unionissa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevassa unionin sopimuksessa, jossa määrätään näiden arvojen ja periaatteiden määritelmästä, tarkentamisesta, seurannasta ja täytäntöönpanosta ja joka koskee sekä jäsenvaltioita että unionin toimielimiä.

2 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin sopimus koostuu

- demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevasta vuosikertomuksesta, jossa on maakohtaisia suosituksia ja joka sisältää perusoikeusviraston, Euroopan neuvoston ja muiden alan asiaankuuluvien viranomaisten antamat tiedot
- demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen perusteella käydystä vuotuisesta parlamenttien välisestä keskustelusta
- järjestelyistä, joiden avulla korjataan mahdolliset vaarat ja loukkaukset perussopimuksissa määrättyllä tavalla ja aktivoidaan SEU-sopimuksen 7 artiklan ennaltaehkäisevä ja korjaava osa
- demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevasta toimintapoliittisesta syklisestä unionin toimielimissä.

3 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaa unionin sopimusta laajennetaan niin, että se käsittää oikeusvaltiota koskevan komission kehityksen ja neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun yhtenä unionin välineenä.

4 artikla

Komissio laatii demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien tilaa jäsenvaltioissa käsittelevän unionin kertomuksen yhteistyössä 8 artiklassa tarkoitetun riippumattomien asiantuntijoiden paneelin kanssa. Komissio toimittaa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja kansallisille parlamenteille. Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin kertomus asetetaan julkisesti saataville.

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin kertomus sisältää yleisen osan sekä maakohtaisia suosituksia.

Jos komissio ei hyväksy demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaa unionin kertomusta eikä maakohtaisia suosituksia määräajassa, Euroopan parlamentin asiasta vastaava valiokunta voi kehottaa muodollisesti komissiota antamaan selvityksen viivästyksestä ja hyväksymään ne viipymättä lisäviivästyksen välttämiseksi.

5 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin kertomus sisältää nykyiset välineet ja täydentää niitä ja käsittää muun muassa oikeusalan tulostaulun, tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineen, korruptiontorjuntakertomuksen sekä vertaisarviointimenettelyt, jotka perustuvat SEUT-sopimuksen 70 artiklaan, ja se korvaa Bulgariaa ja Romaniaa koskevan yhteistyö- ja tarkistusmekanismin.

6 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen laadinnassa käytetään useita lähteitä ja nykyisiä jäsenvaltioiden arviointi-, raportointi- ja seurantatyökaluja, kuten

- jäsenvaltioiden viranomaisten antamia demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevia tietoja
- Euroopan perusoikeusvirastoa ja etenkin EFRIS-järjestelmää
- muita unionin erityisvirastoja ja etenkin Euroopan tietosuojavaltuutettua (EDPS), Euroopan tasa-arvoinstituuttia (EIGE), Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiötä (Eurofound) ja Eurostatia
- asiantuntijoita, akateemisia toimijoita, kansalaisyhteiskunnan organisaatioita ja esimerkiksi tuomarien, oikeusoppineiden ja toimittajien ammatti- ja ammattialajärjestöjä
- kansainvälisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen kehittämiä nykyisiä indeksejä ja vertailuindikaattoreita

- Euroopan neuvostoa ja etenkin Venetsian komissiota, lahjonnan vastaista valtioiden ryhmää ja Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallintoasiain kongressia ja oikeuslaitoksen toimivuutta tarkastelevaa Euroopan neuvoston pysyvää komiteaa (CEPEJ)
- kansainvälisiä järjestöjä, kuten Yhdistyneitä kansakuntia, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöä ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöä (OECD:tä)
- unionin tuomioistuimen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja muiden kansainvälisten tuomioistuinten ja sopimuselinten oikeuskäytäntöä
- Euroopan parlamentin antamia päätöslausemia tai muita merkittäviä asiakirjoja, kuten Euroopan parlamentin vuosikertomusta ihmisoikeuksien tilasta unionissa
- unionin toimielinten asiakirjoja.

Kaikki tässä artikkelissa tarkoitetuista lähteistä saadut asiakirjat sekä asiantuntijoiden paneelin laatima luonnos demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaksi unionin kertomukseksi asetetaan julkisesti saataville komission verkkosivustolla.

7 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva unionin kertomus esitetään yhdenmukaisessa muodossa, siihen liitetään maakohtaiset suositukset, ja sen laadinnassa keskitytään seuraaviin näkökohtiin:

- vallanjako
- valtion puolueettomuus
- poliittisten päätösten peruutettavuus vaalien jälkeen
- toimielinten keskinäinen valvontajärjestelmä, jolla varmistetaan, ettei valtion puolueettomuus joudu kyseenalaiseksi
- valtion ja toimielinten pysyvyys, joka perustuu perustuslain peruuttamattomuuteen
- tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus
- sanan- ja kokoontumisvapaus
- kansalaisyhteiskunnan ja tehokkaiden kansalaisvuoropuhelujen mekanismien edistäminen
- oikeus osallistua aktiivisesti ja passiivisesti demokraattisiin vaaleihin ja osallistava demokratia
- rehellisyys ja korruption puuttuminen
- avoimuus ja vastuuvollisuus
- laillisuus
- oikeusvarmuus

- vallan väärinkäytön estäminen
- yhdenvertaisuus lain edessä ja syrjintäkielto
- oikeussuojan saatavuus: riippumattomuus ja puolueettomuus, oikeudenmukaiset oikeudenkäynnit, perustuslaillinen oikeus (kun sitä sovelletaan), oikeusalan ammatin riippumattomuus
- erityisiä oikeusvaltioperiaatteen haasteita: korruptio, eturistiriidat, henkilötietojen kerääminen ja valvonta
- perusoikeuskirjan I–VI luku
- Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen pöytäkirjat.

8 artikla

Demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien tilaa jäsenvaltioissa koskevan arvon sekä maakohtaisten suositusten laatimisen suorittaa edustava riippumattomien asiantuntijoiden paneeli saatavissa olevien tietojen määrällisen ja laadullisen tarkastelun perusteella.

- 8.1. Demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien tilaa käsittelevä asiantuntijapaneeli koostuu seuraavista jäsenistä:
- yksi kunkin jäsenvaltion kansallisen parlamentin nimeämä riippumaton asiantuntija, jonka on oltava pätevä perustuslakituomioistuimen tai korkeimman oikeuden tuomari, joka ei ole aktiivipalveluksessa
 - kymmenen muuta asiantuntijaa, jotka Euroopan parlamentti nimittää kahden kolmasosan enemmistöllä asiantuntijaluettelosta, jonka ovat laatineet
 - i) All European Academies (ALLEA)
 - ii) kansallisten ihmisoikeuselinten eurooppalainen verkosto (ENNHRI)
 - iii) Euroopan neuvosto (mukaan lukien Venetsian komissio, lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO) ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu)
 - iv) oikeuslaitoksen toimivuutta tarkasteleva Euroopan neuvoston pysyvä komitea (CEPEJ) ja Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvosto (CCBE)
 - v) YK, Etyj ja OECD.
- 8.2. Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä asiantuntijapaneeli valitsee keskuudestaan puheenjohtajan.
- 8.3. Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen ja maakohtaisten suositusten laatimisen helpottamiseksi komissio tarjoaa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevälle asiantuntijapaneelille sihteeristön ja mahdollistaa sen tehokkaan toiminnan erityisesti keräämällä tarkasteltavia ja arvioitavia tietoja ja tietolähteitä ja antamalla hallinnollista tukea laatimisen yhteydessä.

9 artikla

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä asiantuntijapaneeli arvioi kutakin jäsenvaltiota 7 artiklassa lueteltujen näkökohtien osalta ja yksilöi mahdolliset vaarat ja rikkomukset. Kukin paneelin jäsen suorittaa analyysin nimettömästi ja riippumattomasti, jotta voidaan turvata demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevän asiantuntijapaneelin riippumattomuus sekä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen objektiivisuus. Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevän asiantuntijapaneelin jäsenet voivat kuitenkin kuulla toisiaan keskusteltaessa menetelmistä ja sovituisista vaatimuksista.

Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä asiantuntijapaneeli tarkastelee arviointimenetelmiä vuosittain, ja tarpeen mukaan niitä hiotaan, tarkennetaan, täydennetään ja muutetaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission yhteisellä sopimuksella kansallisten parlamenttien, asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan kuulemisen jälkeen.

10 artikla

Kun komissio hyväksyy demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen, käynnistetään parlamenttien välinen keskustelu ja neuvostossa käytävä keskustelu, jonka tavoitteena on käsitellä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen tuloksia ja maakohtaisia suosituksia seuraavasti:

- Euroopan parlamentti järjestää parlamenttien välisen keskustelun demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan kertomuksen pohjalta ja hyväksyy päätöslauselman. Keskustelu olisi järjestettävä siten, että siinä vahvistetaan vertailuarvoja ja tavoitteita, joihin pyritään, ja tarjotaan keinoja vuosittaisten muutosten arvioimiseen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin konsensuksen puitteissa. Asianomaisia menettelyjä olisi nopeutettava, jotta voidaan luoda keinoja, joilla mahdollistetaan vuosittaisten muutosten välitön ja tehokas seuranta ja myös varmistetaan, että kaikki osapuolet täyttävät sitoumuksensa.
- Vuotuinen parlamenttien välinen keskustelu on osa Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja kansallisten parlamenttien monivuotista jäsenneltyä vuoropuhelua, ja siihen on otettava mukaan myös kansalaisyhteiskunta, Euroopan unionin perusoikeusvirasto ja Euroopan neuvosto.
- Neuvosto käy demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevän unionin kertomuksen pohjalta vuotuisen keskustelun, joka perustuu sen oikeusvaltiovuoropuheluun, hyväksyy neuvoston päätelmät ja kehottaa kansallisia parlamenteja vastaamaan demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaan kertomukseen, ehdotuksiin ja uudistuksiin.
- Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen perusteella komissio voi päättää ”järjestelmällistä rikkomusta” koskevan menettelyn käynnistämisestä SEU-sopimuksen 2 artiklan ja SEUT-sopimuksen 258 artiklan nojalla niin, että useita rikkomistapauksia käsitellään yhdessä.
- Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen perusteella ja kuultuaan Euroopan parlamenttia ja neuvostoa komissio voi päättää esittää ehdotuksen sen arvioimisesta, miten jäsenvaltiot panevat täytäntöön vapauden,

turvallisuuden ja oikeuden alueeseen liittyvää unionin politiikkaa SEUT-sopimuksen 70 artiklan mukaisesti.

- 10.1 Jos jäsenvaltio noudattaa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen perusteella kaikkia 7 artiklassa lueteltuja näkökohtia, lisätoimet eivät ole tarpeen.
- 10.2 Jos jäsenvaltio on demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan kertomuksen perusteella laiminlyönyt yhden tai useamman 7 artiklassa luetelluista näkökohdista, komissio aloittaa viipymättä asianomaisen jäsenvaltion kanssa vuoropuhelun ottaen huomioon maakohtaiset suositukset.
 - 10.2.1 Jos jäsenvaltiota koskeva maakohtainen suositus sisältää asiantuntijapaneelin arvion siitä, että on olemassa selvä vaara SEU-sopimuksen 2 artiklassa tarkoitettujen arvojen vakavasta loukkauksesta ja että on olemassa riittävät perusteet vedota SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohtaan, Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio käsittelevät kukin viipymättä asiaa ja tekevät perustellun päätöksen, joka julkistetaan.
- 10.3. Jos demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen perusteella jäsenvaltiota koskevat maakohtaiset suositukset sisältävät asiantuntijapaneelin arvion siitä, että SEU-sopimuksen 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja loukataan vakavasti ja jatkuvasti – toisin sanoen loukkaaminen lisääntyy tai säilyy ennallaan vähintään kahden vuoden ajan – ja että on olemassa riittävät perusteet vedota SEU-sopimuksen 7 artiklan 2 kohtaan, Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio käsittelevät kukin viipymättä asiaa ja tekevät perustellun päätöksen, joka julkistetaan.

11 artikla

Perusoikeudet sisällytetään komission kaikkien lainsäädäntöehdotusten osalta tekemään vaikutustenarviointiin paremmasta lainsäädännöstä tehdyn toimielinten välisen sopimuksen 25 kohdan mukaisesti.

Edellä 8 artiklan mukaisesti perustettu demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä asiantuntijapaneeli arvioi, miten Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio kunnioittavat demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia.

12 artikla

Perustetaan toimielinten välinen vaikutustenarviointia käsittelevä työryhmä, jonka avulla pyritään parantamaan vaikutustenarviointiin liittyvää toimielinten välistä yhteistyötä ja luomaan perusoikeuksien ja oikeusvaltion periaatteiden noudattamisen kulttuuri. Työryhmä kuulee kansallisia asiantuntijoita varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan ennakoida paremmin täytäntöönpanoon jäsenvaltioissa liittyvät haasteet ja ratkaista unionin eri toimielinten erilaiset tulkinnat ja käsitykset perusoikeuksien ja oikeusvaltion vaikutuksesta unionin säädöksiin. Työryhmän työn perustana ovat neuvoston suuntaviivat menettelyvaiheista perusoikeuksien kunnioittamisen tarkistamiseksi neuvoston valmisteluelimissä, komission strategia Euroopan unionin perusoikeuskirjan panemiseksi tehokkaasti täytäntöön, komission toimintaohjeet perusoikeuksien huomioimiseksi komission vaikutustenarvioinneissa, työkalu nro 24 paremman sääntelyn välineistä ja Euroopan parlamentin työjärjestyksen 38 artikla, jolla varmistetaan demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien noudattaminen ja edistäminen.

13 artikla

Seuraavat Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission vuotuiset mietinnöt ja kertomukset siitä, miten unionin toimielimet panevat täytäntöön ja noudattavat oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia, esitetään yhdessä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan unionin kertomuksen vuotuisen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan toimintapoliittisen syklin kanssa:

- vuosikertomus perusoikeuskirjan soveltamisesta
- vuosikertomus unionin oikeuden soveltamisesta
- vuosikertomus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1049/2001 soveltamisesta¹.

14 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan [...].

Tehty ...

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

Euroopan unionin neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

Euroopan komission puolesta

Puheenjohtaja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001, annettu 30 päivänä toukokuuta 2001, Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).